

 **FACULTEIT
RECHT EN CRIMINOLOGIE**

VAKGROEP EUROPEES, PUBLIEK- EN INTERNATIONAAL RECHT
CENTRUM VOOR MILIEU- EN ENERGIERECHT

VERSTERKING VAN DE KLIMAATGOVERNANCE IN BELGIË – GRONDWETTELIJKE EN INSTITUTIONELE MOGELIJKHEDEN

Prof. Dr. L. Lavrysen, Brussel, 27 november 2018

UNIVERSITEIT
GENT

KLIMAATBELEID IN DE GRONDWET ?

GRONDWET

- Artikel 7*bis* – duurzame ontwikkeling als transversale beleidsdoelstelling

- Artikel 23 – recht op de bescherming van een gezond leefmilieu
 - Klimaatbeleid inbegrepen
- Uitdrukkelijke vermelding: symbolische waarde, institutionele responsabilisering, onrechtstreekse rechterlijke toetsing

GRONDWET

Aanvulling art. 7*bis*

- Herzieningsverklaring
- 2/3 meerderheid in Kamer en Senaat
- Verklaring van 25 april 2014 stelt art. 7*bis* in herziening

KLIMAATBELEID IN DE BIJZONDERE WET ?

BIJZONDERE WET

- Klimaatbeleid toevertrouwen aan 1 overheid ?
- Onmogelijk – Transversaal – Federaal – Gewesten – Gemeenschappen (Residentiële welzijnssector-Tertiaire/quartaire sector (m/a) – Onderwijs – Wetenschappelijk onderzoek ...)
- Coördinatie, integratie, lange-termijn perspectief, monitoring, transparantie en democratische legitimiteit versterken – grondslag bieden voor échte “*integrale interfederale klimaatwet*”

BIJZONDERE WET

• **OPTIE 1**

- Wijziging van artikel 92*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 om een *verplicht* samenwerkingsakkoord voor de coördinatie van beleid en regelgeving inzake het klimaatbeleid in te schrijven

“§4*duodecies*. De federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten sluiten in ieder geval een samenwerkingsakkoord voor de coördinatie van het klimaatbeleid.”

Een dergelijk samenwerkingsakkoord kan nader uitgevoerd worden door uitvoerende samenwerkingsakkoorden (art. 92*bis*, § 1, derde lid, BWHI)

BIJZONDERE WET

• OPTIE 2

- Een bijzondere wet schrijft *zelf* de wijze van coördinatie van het beleid en regelgeving tussen de federale staat, de gewesten en de gemeenschappen inzake het klimaatbeleid voor
- Grondslag ?
 - **Art. 39 GW** “ De wet draagt aan de gewestelijke organen welke zij opricht en welke samengesteld zijn uit verkozen mandatarissen de bevoegdheid op om de aangelegenheden te regelen welke zij aanduidt met uitsluiting van die bedoeld in de artikelen 30 en 127 tot 129 en dit binnen het gebied ***en op de wijze die zij bepaalt***. Deze wet moet worden aangenomen met de meerderheid bepaald in artikel 4, laatste lid.”

BIJZONDERE WET

- **Art. 127, § 1, tweede lid, GW** : “Een wet aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid, stelt de in 1° vermelde culturele aangelegenheden, de in 3° vermelde vormen van samenwerking, alsook de nadere regelen voor het in 3° vermelde sluiten van verdragen vast.”
- **Art. 128, § 1, tweede lid, GW**: “Een wet aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid, stelt deze persoonsgebonden aangelegenheden vast, alsook de vormen van samenwerking en de nadere regelen voor het sluiten van verdragen.”
- **Art. 135 GW**: “Een wet aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid wijst de overheden aan die voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad de bevoegdheden uitoefenen die niet zijn toegewezen aan de gemeenschappen voor de aangelegenheden bedoeld in artikel 128, § 1.”

BIJZONDERE WET

- **Art. 135bis GW:** “Een wet aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid kan, voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, aan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bevoegdheden toewijzen die niet zijn toegewezen aan de gemeenschappen voor de aangelegenheden bedoeld in artikel 127, § 1, eerste lid, 1°, en, voor wat deze aangelegenheden betreft, 3°”
- **Artt. 175, 176, 177, 178 GW** (financieringsstelsel)
- Voldoende grondslag ?
 - Voor wat gewesten betreft zeker
 - Ook voor de gemeenschappen ?

BIJZONDERE WET

- “wat betreft de gezondheidszorgberoepen: a) hun erkenning *met naleving van de door de federale overheid bepaalde erkenningsvoorwaarden*; b) hun contingentering, *rekening houdende, in voorkomend geval, met het globale aantal dat de federale overheid per gemeenschap jaarlijks kan vastleggen voor de toegang van elk van de gezondheidszorgberoepen*,” + na te leven zeer gedetailleerde procedure: art. 5, § 1, I, derde tot tiende lid, BWHI
- “De organisatie, de werking en de opdrachten van de justitiehuisen en van de bevoegde dienst die de uitwerking en de opvolging van het elektronisch toezicht verzekert.
Niettemin bepaalt de federale overheid de opdrachten die de justitiehuisen of, in voorkomend geval, de andere diensten van de gemeenschappen die deze overnemen, uitoefenen in het kader van de gerechtelijke procedure of de uitvoering van gerechtelijke beslissingen.” – art. 5, § 1, III, BWHI
- “Onverminderd de bepalingen van § 1, kan de nationale overheid initiatieven nemen, structuren opzetten en in financiële middelen voorzien voor het wetenschappelijk onderzoek in de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen of de Gewesten behoren, en dat bovendien: a) ofwel het voorwerp uitmaakt van internationale of supranationale overeenkomsten of akten waarbij België verdragspartner is of als zodanig wordt beschouwd; b) ofwel betrekking heeft op acties of programma's die de belangen van een Gemeenschap of een Gewest overschrijden. In die gevallen legt de federale overheid voorafgaand aan haar beslissing aan de Gemeenschappen en/of Gewesten een voorstel tot samenwerking voor, op advies van de overeenkomstig artikel 92ter samengestelde Federale Raad voor het Wetenschapsbeleid.
Elke Gemeenschap en elk Gewest kunnen iedere deelneming weigeren wat hen betreft en wat de instellingen aangaat die onder hun bevoegdheid ressorteren.”

BIJZONDERE WET

- Een bijzondere wet ter coördinatie van het klimaatbeleid die ook de gemeenschappen bindt lijkt inderdaad juridisch mogelijk
- Dit zou in voorkomend geval ook uitdrukkelijk in de Grondwet kunnen bepaald worden
 - Maar niet opgenomen in huidige herzieningsverklaring
 - Ruime meerderheid nodig

BIJZONDERE WET

Art. 77 Grondwet

- 2/3 meerderheid in Kamer en Senaat
- Meerderheid in iedere taalgroep

BASISSAMENWER- KINGSAKKOORD OF BIJZONDERE KLIMAATWET

“KLIMAAT CHARTER” OF “ENERGIE-KLIMAAT CHARTER”

VEREISTEN (cfr. NATIONALE KLIMAATWETTEN/ EU ENERGIEUNIE *GOVERNANCE*)

- Langetermijn minimumreductiedoelstellingen broeikasgassen: 2020, 2030, 2040, 2050...
- Adaptatiedoelstellingen
- Doelstellingen hernieuwbare energie en energie-efficiëntie
- Koolstofbudgetten (globaal, sectoraal,)

ENERGIE-KLIMAATCHARTER

- *Effort Sharing* op basis van (objectieve en) stabiele criteria ?
- Toepassing van het wederkerigheidsbeginsel (cfr. Informatieverslag Senaat, 23 januari 2017; Advies FRDO)
- Afgestemd op internationale en Europese engagementen (gevaarlijke klimaatverandering vermijden)

ENERGIE-KLIMAATCHARTER

- Impuls en monitoring door onafhankelijke interfederale klimaatcommissie, met goed uitgerust secretariaat (vgl. nationale klimaatwetten)
 - Aanbevelingen koolstofbudgetten
 - Advies regeringen
 - Monitoring vooruitgang
 - Ondersteuning diverse beleidsniveau's
- Breed sectoraal en geografisch toepassingsgebied

ENERGIE-KLIMAATCHARTER

- Afgestemd op internationale en Europese *Governance*kaders
 - UNFCC/Akkoord van Parijs
 - Verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de *governance* van de energie-unie (akkoord 19 juni 2018)
- Periodiek geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan (10 jaarlijks/ tussentijdse actualisatie om de 5 jaar)
- Tweejaarlijks voortgangsverslag

ENERGIE-KLIMAATCHARTER

- Voorbereiding
 - Nationale Klimaatcommissie (versterkt) ?
 - Bevoegde diensten o.l.v. federale klimaatdienst ?
 - Onafhankelijke interfederale klimaatcommissie ?
- Goedkeuring
 - Interministeriële conferentie energie-klimaat ?
 - Blokkeringen te beslechten door Overlegcomité

ENERGIE-KLIMAATCHARTER

- Democratische legitimiteit
 - Interparlementair klimaatoverleg (uitgebreid tot de gemeenschappen) ?
- Stakeholder betrokkenheid
 - Aarhus-vereisten/Energie-unie *Governance*

ENERGIE-KLIMAATCHARTER

- Kader voor nadere implementatie door federale overheid en deelentiteiten
 - Jaarlijks vaste parlementaire klimaat debatdag ?
- Herzien en breder responsabiliseringsmechanisme ?

Luc Lavrysen
Hoogleraar

CENTRUM VOOR MILIEU- EN ENERGIERECHT

E luc.lavrysen@ugent.be

www.ugent.be

Universiteit Gent

@ugent

Ghent University